

Алексейчук К. А.

студентка І-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ АДВОКАТУРИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ

У сучасних умовах розвитку суспільства проблема прав людини набула глобального значення. Дотримання прав і свобод людини стало символом справедливості у внутрішніх і зовнішніх справах виключної більшості держав. Саме адвокатура як правова інституція виконує одну з найважливіших суспільних функцій, що безпосередньо полягає в захисті прав, свобод та законних інтересів громадян.

Поступове утвердження на міжнародному рівні ідеї про людину як вищу соціальну цінність, процес розвитку міжнародних стандартів з прав людини, підвищення ролі та значущості міжнародних механізмів у їх забезпеченні дозволяють зробити висновок про формування у сучасний період найважливішого виду прав людини — прав на захист. (Мюллерсон Р.А. Прав людини: ідеї, норми, реальність. — М., 1991. — С. 27.)

Життєві потреби суспільства і країни однозначно вимагають довгоочікуваного просування у напрямку до визнання та утвердження прав і свобод людини, економічно і юридично вільної особистості, до формування інститутів, норм і процедур громадянського суспільства і правової держави, пам'ятаючи про багатовікові традиції деспотизму, всеїлля владі і безправ'я населення, відсутності значимого досвіду свободи, самоврядування, демократії, правової культури. У цих умовах важливе значення набуває осмислення теорії і практики функціонування такого інституту громадянського суспільства як адвокатура.

Діяльність адвокатів здійснюється на основі принципів, які спрямовані як на законне та справедливе врегулювання суспільних інтересів, так і надання правової допомоги окремим індивідам. До основних принципів можна віднести: верховенства права, незалежності (від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання в діяльність адвокатів, зокрема з боку державних органів, а також від впливу особистих інтересів), законності, конфіденційності, уникнення конфлікту інтересів (ст. 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). Дані засади чітко характеризують адвокатуру як суспільний інститут, призначений для захисту людини — її честі, гідності, життя, здоров'я, свободи, особистих таємниць, власності, соціально-економічних і політичних прав. Тому адвокат є представником однієї з найгуманніших та соціально корисних професій.

Тому головна соціальна місія, фундаментальне призначення адвокатури — це захист прав людини. Саме ця істина проходить крізь усі міжнародно-правові документи, що визначають найзагальніші принципи — «світові стандарти» формування і функціонування адвокатури й легалізації діяльності адвокатів. (Святоцький А. Д. Адвокатура і захист прав громадян. — Львів. — 1992.)

В Україні право на захист є конституційним принципом. Роль адвокатури в забезпеченні цього права та її основні завдання викладені в розділі II Конституції України, присвяченому правам, свободам і обов'язкам людини

й громадянина. Конкретно конституційний статус адвокатури визначено у статті 59 Конституції України: «Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура». Забезпечуючи захист суспільних інтересів й суспільного життя, адвокатура своєю діяльністю сприяє утворенню правової держави й утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності, оскільки згідно з Конституцією України права та свободи людини і їх гарантія визначають зміст та спрямованість діяльності держави.

Діяльність адвокатури з перших кроків її становлення була підпорядкована гуманістичної завданню — надання правової допомоги населенню, забезпечення захисту обвинуваченого та представництво інтересів інших учасників процесу. Фундаментальними основами її діяльності були самоврядування, незалежність від державних органів, дотримання моральних вимог професії, законність.

Чітко простежується закономірність: ступінь незалежності і суверенності адвокатури визначається зрілістю демократичних інститутів держави. У свою чергу правовий статус адвокатури завжди був певним показником захищеності особистості, що свідчать про успіхи в просуванні до правової держави та розвинутого громадянського суспільства.

Визначення адвокатури як інституту громадянського суспільства засноване на принципах та основах, які безпосередньо визначають ступінь розвитку, захищеності, демократичності, справедливості суспільного життя.

Держава, що визначає себе як правова, повинна бути зацікавлена в тому, щоб адвокатура була високопрофесійним соціальним інститутом. Вона повинна забезпечувати незалежність і доступність юридичної допомоги; сприяти в здійсненні заходів щодо підвищення кваліфікації адвокатів, вживати заходів до захисту адвокатів від переслідувань, необґрунтованих обмежень їх професійної діяльності.

Отже, сенсом і метою існування адвокатури, як інституту професійного захисту і представництва, є надання юридичної допомоги всім, хто її потребує. З вище зазначеного випливає, що головне призначення адвокатури — захист прав людини, надійність та реальна здійсненність цього захисту, який є найвищим критерієм гуманістичності, прогресивності, що визначає «якість» адвокатури. Мабуть тільки стосовно адвокатури цілі, завдання та орієнтири ставить саме громадянське суспільство. Ні на одну іншу організацію сьогодні не покладаються такі важливі державні й громадські функції.